

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2013 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2013 г. парите в обращение¹ достигнаха 10 253.7 млн. лв. За едногодишен период стойността им отбеляза нарастване, което спрямо края на декември 2012 г. е в размер на 703.6 млн. лв., или 7.37%, докато през предходния едногодишен период (декември 2011 г. – декември 2012 г.) беше регистрирано нарастване от 821.2 млн. лв., или 9.41%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През четвъртото тримесечие парите в обращение нараснаха с 668.4 млн. лв., или 6.97% спрямо края на третото тримесечие. Нарастването им е с 0.52 процентни пункта по-ниско от достигнатия ръст през същия период на 2012 г. Най-голямо увеличение на парите в обращение в рамките на разглеждания период беше регистрирано през декември, което е характерно за този период на годината и е свързано с увеличено търсене на налични пари през коледните и новогодишните празници.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2012	30.IX.2013	31.XII.2013	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	к.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ <i>- общо, в т.ч.</i>	9 550.1	9 585.3	10 253.7	7.37%	6.97%
<i>Банкноти</i>	9 354.9	9 378.5	10 041.4	7.34%	7.07%
<i>Разменни монети</i>	189.1	200.4	205.9	8.88%	2.74%
<i>Възпоменателни монети</i>	6.0	6.3	6.4	5.32%	0.89%

В края на 2013 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 97.93%. През четвъртото тримесечие на годината той е отбелязал нарастване от 0.09 процентни пункта в сравнение с дела, достигнат към края на предходното тримесечие. За едногодишен период той е намалял с 0.03 процентни пункта.

Към 31 декември 2013 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.01%. През четвъртото тримесечие той е намалял с 0.08 процентни пункта, а за едногодишен период е нараснал с 0.03 процентни пункта.

В края на годината дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.06%, и е намалял с 0.01 процентни пункта спрямо края на предходното тримесечие, а за едногодишен период остава без промяна.

В изпълнение на монетната си програма за 2013 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ, през четвъртото тримесечие на 2013 г. Българската народна банка пушна в обращение три възпоменателни монети: медна възпоменателна монета „110 години от рождението на Златю Бояджиев” от серията „Български творци” с номинална стойност от 2 лева, сребърна възпоменателна монета "Бачковски манастир" от серията "Български църкви и манастири" с номинална стойност от 10 лева и медна възпоменателна монета „90 години от рождението на Апостол Карамитев” от серията „Български творци” с номинална стойност от 2 лева.

Средната банкнота в обращение в края на 2013 г. е 27.95 лв. В сравнение с края септември тя е нараснала с 0.05 лв., а за едногодишен период с 0.68 лв.

Стойността на средната разменна монета в обращение е 0.13 лв. и остава без промяна както спрямо края на предходното тримесечие, така и за едногодишен период.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на четвъртото тримесечие на 2013 г. в обращение са 359.2 млн. бр. банкноти, които са с 23.1 млн. бр., или с 6.86% повече в сравнение с края на септември 2013 г. Нарастването на стойността им спрямо същия период е 7.07% (663.0 млн. лв.), като в края на годината общата стойност на банкнотите в обращение възлиза на 10 041.6 млн. лв.

За едногодишен период (спрямо края на 2012 г.) броят на банкнотите в обращение е нараснал с 16.2 млн. бр., или с 4.73%, при нарастване от 7.45% през предходния едногодишен период (декември 2011 г. – декември 2012 г.). Стойността на банкнотите в обращение в края на годината е със 7.34% по-висока спрямо достигнатата в края на 2012 г.

През четвъртото тримесечие на годината в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения спрямо края на предходното тримесечие:

- намалява дялът на банкнотите от купюри 2, 5 и 50 лева, съответно с 0.05, 0.07 и 0.92 процентни пункта;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 10, 20 и 100 лева, съответно с 0.33, 0.34 и 0.37 процентни пункта.

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на 2013 г. е в размер на 3497.3 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (34.83%) в общата стойност

на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.80% и на банкнотите от 1 лев.

През разглеждания период в структурата по брой на банкнотите в обращение са настъпили следните изменения спрямо края на третото тримесечие на 2013 г.:

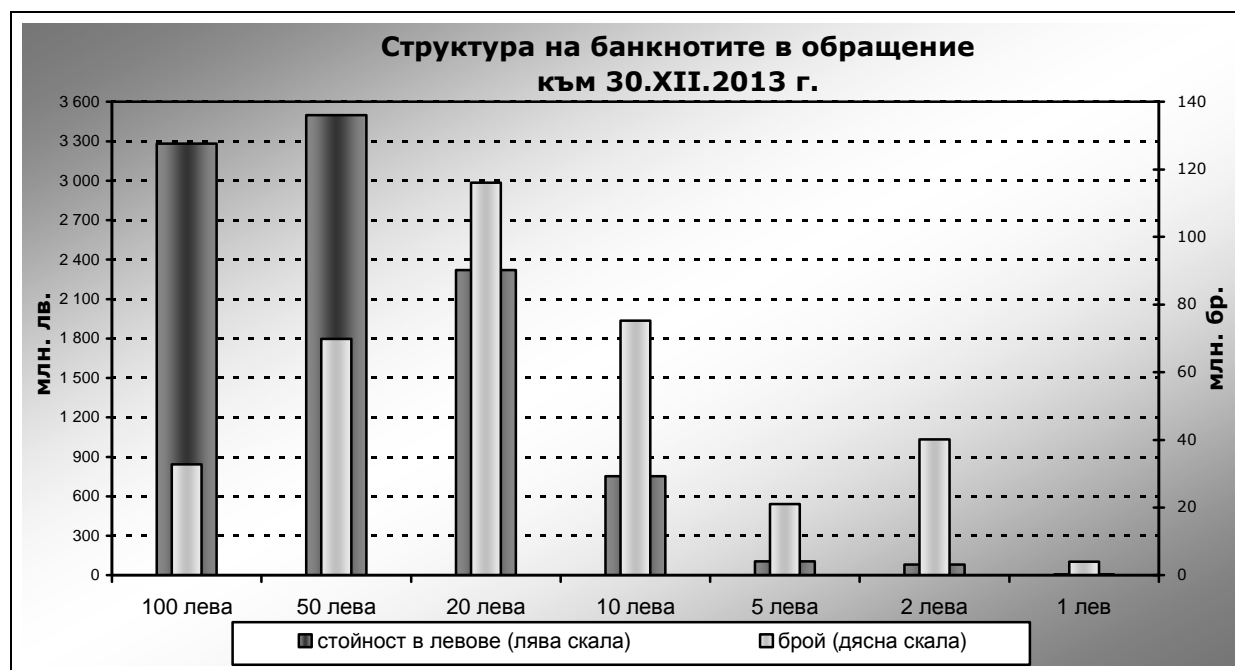
- нараства дялът на купюрите от 10, 20 и 100 лева – съответно с 0.96, 0.54 и 0.12 процентни пункта;
- намалява дялът на купюрите от 2, 5 и 50 лева – съответно с 0.69, 0.38 и 0.47 процентни пункта.

С най-голям дял в броя на банкнотите в обращение е купюрата от 20 лева – 32.28%, като в края на 2013 година в обращение са 116.0 млн. бр. банкноти от тази купюра.

За едногодишен период дялът на банкнотите в обращение по брой е нараснал при купюрите от 2, 50 и 100 лева, съответно с 0.19, 0.20 и 0.72 процентни пункта. В края на декември 2013 г. броят на тези купюри в обращение им отрежда дялове, както следва:

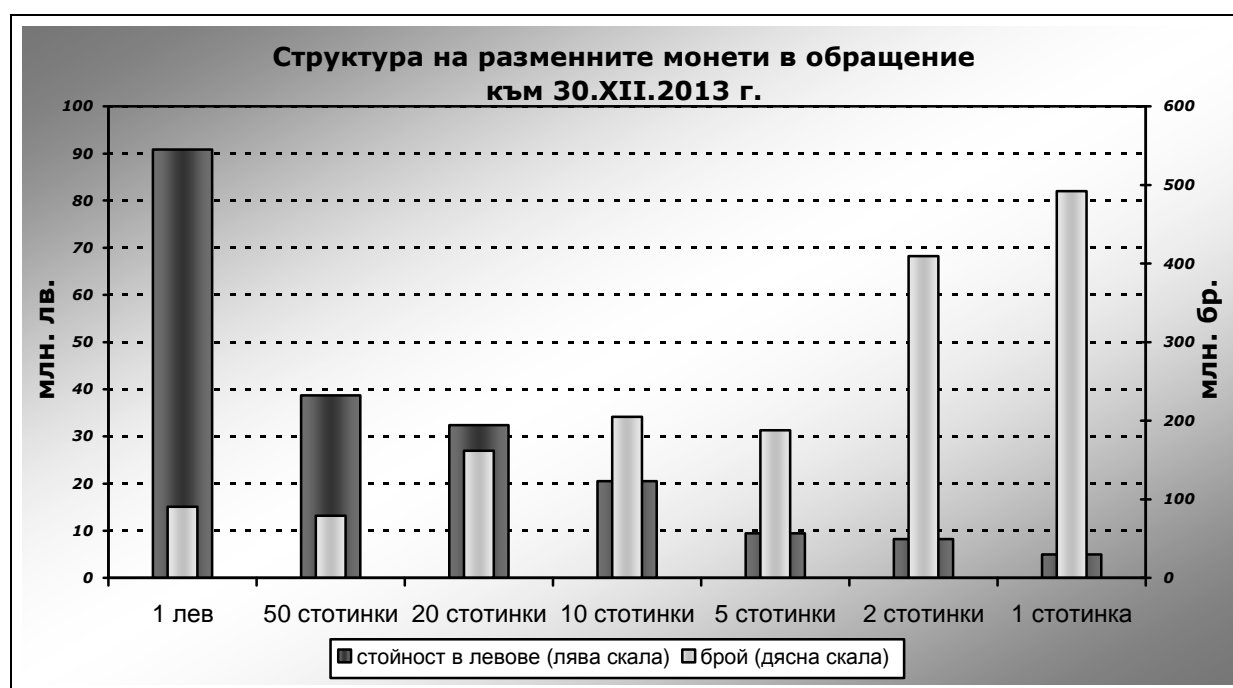
2 лева – 11.17%, 50 лева – 19.47%, и 100 лева – 9.14%.

За същия период е намалял дялът на банкнотите в обращение при купюрите от 5, 10 и 20 лева, съответно с 0.03, 0.59 и 0.45 . процентни пункта. Дяловете на тези купюри в обращение в края на 2013 г. са съответно 5.86% за банкнотата от 5 лева, 20.96% за банкнотата от 10 лева и 32.28% за банкнотата от 20 лева.

Броят на разменните монети в обращение към края на декември 2013 г. достигна 1626.7 млн. бр. и се е увеличил в сравнение с края на септември с 42.0 млн. бр., или с 2.65%. За едногодишен период нарастването им е със 131.4 млн. броя (8.79%). През четвъртото тримесечие на 2013 г. стойностният размер на разменните монети в обращение е нараснал с 5.5 млн. лв. (2.74%), а за едногодишен период с 16.8 млн. лв. (8.88%).

В края на декември 2013 г. дяловете на монетите от 2 стотинки и от 1 лев в общия брой монети в обращение са нараснали в сравнение с края на септември, съответно с 0.09, и 0.03 процентни пункта. Спрямо същия период дяловете на монетите от 1, 10 и 20 стотинки са намалели, съответно с 0.01, 0.05 и 0.06 процентни пункта. Без промяна спрямо края на септември 2013 г. са дяловете на монетите от 5 и 50 стотинки.

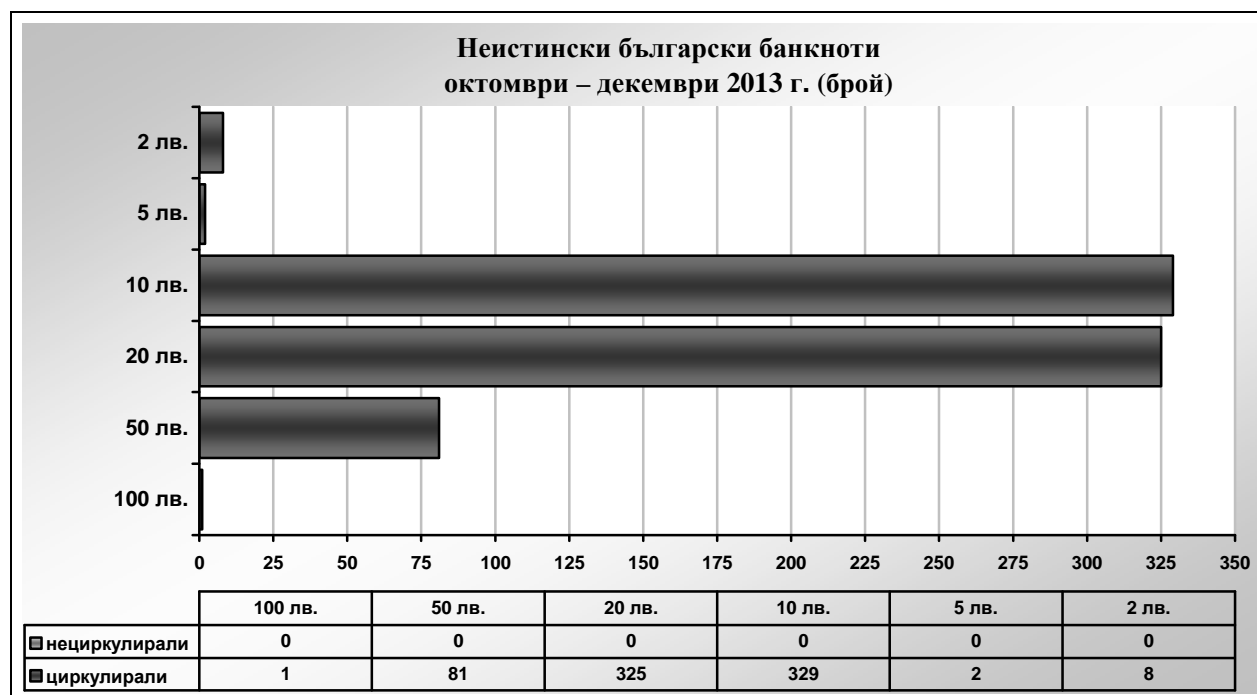
Запазва се дългосрочната тенденция на постоянно нарастване на годишна база на броя на разменните монети в обращение, но при по-бавен темп на нарастване в сравнение с предходните едногодишни периоди, въпреки достигнатите по-високи абсолютни стойности, което се дължи на базисния ефект. Запазва се постоянният и относително висок процентен ръст, с който в паричното обращение нараства броят на монетите с ниска номинална стойност (1 и 2 стотинки), като през последните години това се наблюдава и при монетите от 1 лев.

Към 31 декември 2013 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (30.27%), а с най-малък дял – монетата от 50 стотинки (4.88%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През четвъртото тримесечие на 2013 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 746 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение, като се отбелязва нарастване със 184 броя спрямо задържаните през третото тримесечие. Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към 31 декември 2013 г. е 0.000208%, а дялът на общо задържаните неистински български банкноти през 2013 г. е 0.000623% спрямо общия брой на банкнотите в обращение в края на 2013 г.

От общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2013 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 10 лева (44.10%), с относителен дял от 0.000437% спрямо общия брой на банкнотите от тази купюра в обращение в края на 2013 г. Дяловете на неистинските банкноти от 20 и 50 лева са съответно 43.57% и 10.86% от общо задържаните неистински банкноти през четвъртото тримесечие, а тези от 2, 5 и 100 лева са 11 броя с общ дял от 1.47% от всичко задържаните през разглеждания период неистински банкноти.

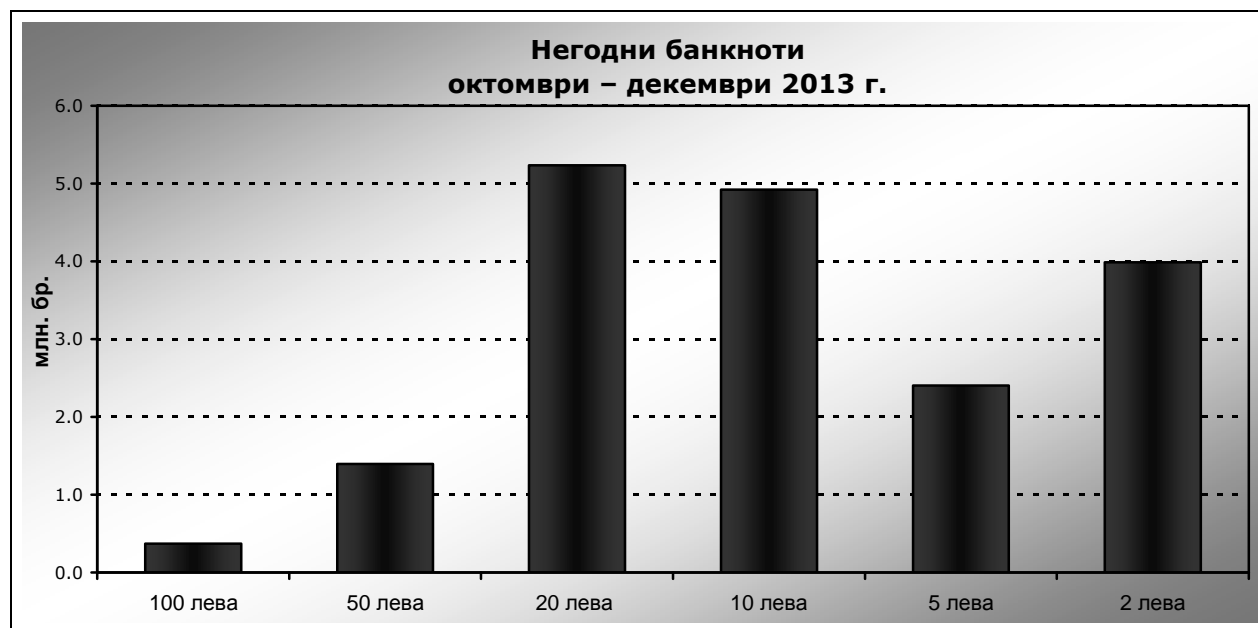
В периода октомври – декември 2013 г. са регистрирани и задържани общо 148 броя неистински български разменни монети, от които 11 броя монети от 1 лев и 137 броя монети от 50 стотинки. При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка

на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2013 г. в БНБ са задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 479 бр. евро, 129 бр. щатски долара и 36 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой на проверените през периода октомври – декември 2013 г. за истинност и годност банкноти, като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 18.3 млн. бр. банкноти. Те са с 0.1 млн. бр. (0.69%) по-малко в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през третото тримесечие. Спрямо четвъртото тримесечие на 2012 г. отделените като негодни банкноти са по-малко с 2.3 млн. бр., или с 11.00%.

За едногодишен период (декември 2012 г. – декември 2013 г.) отделените като негодни банкноти са 77.1 млн.бр., или със 7.3 млн. бр. (8.62%) по-малко спрямо отделените през 2012 г.

В резултат на машинната обработка на банкнотите през отчетния период, с най-голям дял в общия брой отделени негодни са банкнотите от купюра 20 лева - 28.60%. Следват дяловете на отделените като негодни банкноти от купюри 10 и 2 лева, които са с

² Броят на българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

дялове, съответно от 26.86% и 21.78%. Делът на отделените през четвъртото тримесечие на 2013 г. като негодни банкноти от купюра 5 лева е 13.13%, а по-малки са дяловете на банкнотите от купюрите 100 и 50 лева, съответно 2.01% и 7.62%.

Отделените като негодни разменни монети са с 83.9 хил. бр., или 33.64% повече в сравнение с тези през третото тримесечие на 2013 г.

При обработката на разменни монети в БНБ през четвъртото тримесечие на 2013 г. като негодни са отделени 333.4 хил. бр. и спрямо същия период на предходната година те са повече със 164.9 хил. бр.